

VẤN ĐỀ GIÁO DỤC THỂ HỆ TRẺ HIỆN NAY NHÌN TỪ GÓC ĐỘ CHÍNH SÁCH

✍️ ThS. Nguyễn Văn Loan

● **TÓM TẮT:** Giáo dục luôn giữ vai trò then chốt trong sự phát triển của mỗi quốc gia, đặc biệt là giáo dục thể hệ trẻ - lực lượng kế cận quyết định tương lai của đất nước. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, chuyển đổi số và sự thay đổi nhanh chóng của công nghệ, việc định hình chính sách giáo dục phù hợp, bền vững và mang tính chiến lược là yêu cầu cấp thiết. Bài viết này phân tích thực trạng giáo dục thể hệ trẻ hiện nay từ góc độ chính sách và đề xuất một số hướng đi nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục trong thời đại mới.

● **Từ khóa:** Giáo dục thể hệ trẻ, góc độ chính sách, then chốt, thực trạng, giải pháp, hướng đi.

● **ABSTRACT:** Education has always played a pivotal role in the development of every nation, especially youth education the successor force that determines the country's future. In the context of globalization, digital transformation, and rapid technological change, shaping appropriate, sustainable, and strategic education policies is an urgent requirement. This article analyzes the current situation of youth education from a policy perspective and proposes several directions to enhance the effectiveness of education in the new era.

● **Keywords:** Youth education, policy perspective, pivotal role, current situation, solutions, directions.

Ngày nhận bài: 09/9/2025 Ngày bình duyệt: 23/9/2025 Ngày duyệt đăng: 26/9/2025

CHÍNH SÁCH GIÁO DỤC VÀ VAI TRÒ CỦA CHÍNH SÁCH ĐỐI VỚI THỂ HỆ TRẺ

Chính sách giáo dục là công cụ quan trọng của Nhà nước nhằm điều tiết, định hướng và phát triển hệ thống giáo dục phù hợp với yêu cầu phát triển xã hội. Với thể hệ trẻ, các chính sách giáo dục có tác động sâu rộng đến nhận thức, năng lực và phẩm chất của các em; giúp cho việc hình thành và phát triển thể hệ trẻ, cung cấp kiến thức, kỹ năng, và định hướng nhân cách để họ trở

thành công dân có trách nhiệm, năng động, sáng tạo, yêu nước và có khả năng đóng góp vào sự phát triển của đất nước. Từ đó góp phần tạo ra nguồn nhân lực chất lượng cao phục vụ cho công cuộc phát triển đất nước. Trên tinh thần đó, chính sách giáo dục thể hệ trẻ hiện nay tập trung vào việc phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất, thay vì chỉ trang bị kiến thức, thông qua giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống và kỹ năng sống. Các chính sách nhấn mạnh sự phối hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội, ứng dụng công nghệ thông tin và

chuyển đổi số để nâng cao hiệu quả truyền thông và giáo dục, đồng thời tạo môi trường thực tiễn cho thanh niên rèn luyện và cống hiến cho đất nước.

Trên tinh thần đó, Nhà nước đã ban hành nhiều chủ trương và chính sách nhằm nâng cao chất lượng giáo dục, như: Chương trình giáo dục phổ thông mới (2018) nhằm giảm tải lý thuyết, tăng cường năng lực thực hành. Chính sách miễn, giảm học phí cho học sinh vùng khó khăn, khuyến học - khuyến tài. Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy, học tập. Phát triển giáo dục mầm non, giáo dục kỹ năng sống, giáo dục giới tính và định hướng nghề nghiệp. Tăng cường tự chủ đại học, hội nhập quốc tế trong giáo dục... Những chính sách này đều hướng đến mục tiêu xây dựng một nền giáo dục hiện đại, nhân văn và phù hợp với yêu cầu phát triển của đất nước và thời đại.

Chính sách giáo dục thế hệ trẻ đồng thời hướng tới các mục tiêu: (1) *Phát triển toàn diện*: Chuyển hướng giáo dục từ chú trọng kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực, phẩm chất, kỹ năng sống và giá trị sống cho thế hệ trẻ. (2) *Nâng cao chất lượng và hiệu quả*: Đảm bảo sự phát triển giáo dục đáp ứng yêu cầu về cả số lượng và chất lượng trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế. (3) *Nâng cao dân trí, bồi dưỡng nhân tài*: Tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho sự phát triển kinh tế - xã hội và bảo vệ Tổ quốc.

** Tầm quan trọng của chính sách giáo dục đối với thế hệ trẻ* được thể hiện ở những nội dung cơ bản sau:

- Giáo dục giúp thế hệ trẻ hình thành nhân cách, rèn luyện đạo đức, hướng tới các giá trị chân - thiện - mỹ và có thái độ, hành vi ứng xử chuẩn mực.
- Cung cấp nguồn tri thức và kỹ năng cần thiết để thế hệ trẻ tham gia vào các hoạt

động xã hội, thích ứng với sự thay đổi và phát triển không ngừng của thời đại.

- Lòng ghép giáo dục ý thức dân tộc trong học tập và các hoạt động xã hội giúp thế hệ trẻ phát triển tình cảm và hành vi tích cực đối với quê hương, đất nước.

- Giáo dục tạo nền tảng để cá nhân phát triển bản thân, phát huy khả năng sáng tạo, thể hiện tài năng và đạt được những mục tiêu trong tương lai.

- Nền tảng giáo dục tốt giúp thế hệ trẻ có trách nhiệm với chính mình, gia đình và cộng đồng, đóng góp vào việc xây dựng một xã hội văn minh.

- Thế hệ trẻ được giáo dục tốt là nguồn lực quan trọng, là động lực và tương lai của đất nước, góp phần nâng cao vị thế quốc gia trên trường quốc tế.

** Vai trò cụ thể của chính sách giáo dục* bao gồm:

- Nhà nước cần tạo mọi điều kiện và cơ hội để thế hệ trẻ được phát triển, được học tập, được cống hiến và trưởng thành.

- Tận dụng công nghệ thông tin và mạng xã hội để tuyên truyền, giáo dục, tạo sức lan tỏa và thu hút sự tham gia của thanh niên.

- Xây dựng các phong trào hành động cách mạng và các tổ chức thanh niên vững mạnh để tạo môi trường rèn luyện, cống hiến cho thế hệ trẻ.

- Giáo dục lý tưởng cách mạng, lí tưởng sống và niềm tin vào tương lai để thế hệ trẻ có quan điểm và hành động đúng đắn, biến lí tưởng thành hiện thực.

KẾT QUẢ THỰC THI CHÍNH SÁCH

Thời gian qua chính sách giáo dục thế hệ trẻ đã đạt được một số kết quả tích cực, cụ thể là: Chất lượng giáo dục phổ thông ngày càng được nâng cao; tỉ lệ học sinh tốt nghiệp và vào đại học, cao đẳng tăng.

Việc ứng dụng công nghệ giúp việc học tập linh hoạt hơn, đặc biệt là sau đại dịch COVID-19. Một bộ phận giáo viên, học sinh tích cực đổi mới phương pháp dạy và học.

Chính sách phổ cập giáo dục tiểu học, trung học cơ sở đã được thực hiện hiệu quả, đảm bảo quyền học tập cơ bản của mọi trẻ em. Chương trình giáo dục phổ thông 2018 hướng đến phát triển phẩm chất và năng lực của người học, thay vì chú trọng nhồi nhét kiến thức. Đẩy mạnh chuyển đổi số trong giáo dục, học tập trực tuyến, ứng dụng trí tuệ nhân tạo vào dạy học.

Thành quả của chính sách giáo dục thế hệ trẻ thời gian qua còn được thể hiện sinh động trong những mặt sau:

- *Khung chính sách rõ ràng, đồng bộ hơn:* Bao gồm: Chỉ thị số 42-CT/TW của Ban Bí thư về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ giai đoạn 2015-2030. Quyết định số 311/QĐTTg phê duyệt Chương trình “Giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thanh niên, thiếu niên, nhi đồng trên không gian mạng giai đoạn 2022-2030”. Chính sách giáo dục phổ thông mới tích hợp mạnh hơn phần giáo dục đạo đức, kỹ năng sống trong các môn học và hoạt động giáo dục.

- *Tích hợp đạo đức, lối sống vào chương trình giáo dục:* Các môn học và hoạt động ngoại khóa được thiết kế để không chỉ truyền kiến thức mà còn rèn luyện phẩm chất đạo đức, ý thức kỷ luật, lối sống lành mạnh cho học sinh. Việc lan tỏa các giá trị như yêu nước, tinh thần trách nhiệm, tuân thủ pháp luật trở nên rõ nét hơn. Chương trình giáo dục chế tài cao hơn với việc phổ biến các quy định trên không gian mạng, hướng dẫn thanh, thiếu niên phân biệt thông tin đúng/sai.

- *Hoạt động thực tiễn, mô hình cụ thể:* Các cấp Đoàn Thanh niên, các tổ chức thanh

niên, trường học thường xuyên tổ chức các hoạt động tuyên truyền, thi đua “làm theo lời Bác”, “Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh”.

- *Cải thiện nhận thức, thay đổi hành vi trong một bộ phận thanh thiếu niên:* Nhiều học sinh, thanh niên có ý thức tốt hơn về luật pháp, trách nhiệm xã hội, tham gia các hoạt động cộng đồng, giữ gìn đạo đức lối sống lành mạnh hơn. Trẻ em, học sinh được tiếp cận với thông tin, giáo dục phẩm chất đạo đức ngay từ cấp tiểu học đến trung học phổ thông. Các hoạt động ngoại khóa, giáo dục truyền thống, văn hóa được tăng cường.

- *Môi trường giáo dục được quan tâm hơn:* Trường học, các đơn vị giáo dục, các địa phương chú trọng xây dựng môi trường lành mạnh, có văn hóa ứng xử tốt cho học sinh, đặc biệt với các hoạt động sinh hoạt Đội, Đoàn, các buổi ngoại khóa, hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể thao. Giảng viên, nhà giáo cũng được chú trọng về phẩm chất đạo đức, lối sống; có các chuẩn nghề nghiệp đối với giáo viên, cán bộ quản lý giáo dục.

TỒN TẠI, BẤT CẬP:

Bên cạnh những kết quả đạt được, chính sách và thực thi chính sách vẫn còn một số tồn tại, bất cập cần phải điều chỉnh, khắc phục:

- *Thực thi thiếu đồng bộ:* Nhiều nơi còn mang tính hình thức, không đồng đều giữa các địa phương, đặc biệt là vùng sâu vùng xa.

- *Thiếu cơ sở vật chất:* Nhiều trường học còn thiếu phòng học, thiết bị giảng dạy, thư viện, sân chơi...

- *Giáo viên quá tải, chưa được đào tạo đủ năng lực:* Việc thay đổi chương trình đòi hỏi giáo viên phải thích nghi nhanh chóng, nhưng không phải ai cũng đủ điều kiện và thời gian bồi dưỡng.

- *Chạy theo thành tích:* Một số nơi vẫn đặt nặng điểm số, thi cử, dẫn đến áp lực cho

học sinh, khiến một bộ phận học sinh mất động lực học tập, thậm chí nảy sinh tâm lý tiêu cực như chán học, trầm cảm.

- Giá trị đạo đức và kỹ năng sống của một bộ phận giới trẻ đang có dấu hiệu suy giảm. Nhiều học sinh thiếu kỹ năng giao tiếp, làm việc nhóm, ứng xử trong xã hội.

- Thiếu sự tham gia của gia đình và xã hội: Giáo dục vẫn chưa được nhìn nhận đúng vai trò “ba trụ cột”: nhà trường – gia đình – xã hội.

- Chương trình học còn nặng về lý thuyết, thiếu tính thực tiễn, dẫn đến tình trạng học sinh học vẹt, học để thi mà không thực sự hiểu sâu vấn đề.

- Phương pháp giảng dạy chậm đổi mới, nhiều giáo viên vẫn sử dụng lối truyền thụ một chiều, thiếu sự tương tác và sáng tạo.

- Thiếu gắn kết giữa giáo dục và thị trường lao động: Hệ thống giáo dục còn nặng lý thuyết, thiếu kỹ năng thực hành, chưa theo kịp nhu cầu phát triển kinh tế - xã hội.

Sở dĩ còn những tồn tại và bất cập như vậy là do: Hệ thống quản lý giáo dục còn cồng kềnh, thiếu linh hoạt; Nguồn lực đầu tư cho giáo dục chưa thật sự tương xứng, còn dàn trải; Một bộ phận cán bộ quản lý, giáo viên chưa tâm huyết hoặc thiếu năng lực thực thi đổi mới; Ý thức, sự phối hợp của phụ huynh trong giáo dục con cái chưa cao; Sự thay đổi quá nhanh trong chính sách gây khó khăn cho người thực thi; Hệ thống giáo dục chưa theo kịp yêu cầu đổi mới của thời đại công nghệ số, hội nhập toàn cầu; Sự phát triển nhanh chóng của Internet không đi kèm với kỹ năng chọn lọc thông tin của giới trẻ; Thiếu mô hình giáo dục kỹ năng.

ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP CHÍNH SÁCH TRONG THỜI GIAN TỚI

Giáo dục thế hệ trẻ không chỉ là trách

nhiệm của ngành giáo dục, mà là nhiệm vụ chiến lược của toàn xã hội. Việc hoạch định và thực thi chính sách giáo dục cần có tầm nhìn dài hạn, bắt kịp xu thế thời đại và phù hợp với thực tiễn Việt Nam. Chỉ khi hệ thống chính sách được xây dựng và triển khai hiệu quả, chúng ta mới có thể kỳ vọng vào một thế hệ trẻ không chỉ giỏi chuyên môn mà còn bản lĩnh, đạo đức và trách nhiệm – những công dân toàn cầu của tương lai.

Sau đây là đề xuất định hướng và một số giải pháp hoàn thiện và thực thi nhằm nâng cao hiệu quả của chính sách giáo dục thế hệ trẻ:

1. Phát triển chính sách giáo dục toàn diện: Chính sách giáo dục cần hướng đến sự phát triển toàn diện về trí tuệ, thể chất, đạo đức, kỹ năng sống và tinh thần khởi nghiệp. Đẩy mạnh giáo dục STEAM, giáo dục hướng nghiệp từ sớm để học sinh định hướng nghề nghiệp phù hợp. Chú trọng phát triển tư duy phản biện, kỹ năng giải quyết vấn đề và khả năng tự học.

2. Tăng đầu tư và phân bổ nguồn lực công bằng: Ưu tiên đầu tư cho giáo dục vùng khó khăn, bảo đảm điều kiện dạy và học tối thiểu, thu hẹp khoảng cách chất lượng giáo dục. Có cơ chế thu hút giáo viên giỏi về vùng sâu vùng xa, hỗ trợ đào tạo và nâng cao trình độ chuyên môn.

3. Đổi mới mô hình quản trị giáo dục: Tăng cường tự chủ cho các cơ sở giáo dục đi đôi với cơ chế kiểm tra, giám sát hiệu quả. Khuyến khích mô hình hợp tác công - tư trong giáo dục, tạo điều kiện cho các tổ chức xã hội tham gia vào quá trình phát triển giáo dục.

4. Tăng cường giáo dục đạo đức, kỹ năng sống: Đưa các chương trình giáo dục đạo đức, công dân, kỹ năng mềm vào nhà trường một cách thực chất, tránh hình thức. Kết hợp giáo dục gia đình - nhà trường - xã hội để tạo môi trường học tập và phát triển

toàn diện. Xây dựng môi trường giáo dục tích cực, thân thiện, lấy học sinh làm trung tâm.

5. Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin một cách an toàn và hiệu quả. Giáo dục cho học sinh kỹ năng mềm, giáo dục giá trị sống, giáo dục hướng nghiệp hiệu quả.

Giáo dục thế hệ trẻ từ lâu đã được khẳng định là nhiệm vụ trọng tâm, mang tính chiến lược đối với sự phát triển của đất nước. Đây không chỉ là trách nhiệm của riêng ngành giáo dục, mà còn là sự nghiệp chung của toàn xã hội, bởi thế hệ trẻ hôm nay chính là lực lượng kế thừa và kiến tạo tương lai. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, chuyên đổi số và sự biến đổi nhanh chóng của khoa học – công nghệ, việc hoạch định và thực thi chính sách giáo dục càng cần có tầm nhìn dài hạn, bắt kịp xu thế thời đại và đồng thời phù hợp với thực tiễn Việt Nam. Một chính sách giáo dục đúng đắn, đồng bộ và khả thi sẽ mở ra cơ hội để hình thành nên một thế hệ trẻ vừa vững vàng về tri thức chuyên môn, vừa giàu bản lĩnh, có đạo đức và tinh thần trách nhiệm – những công dân toàn cầu năng động, sáng tạo và sẵn sàng cống hiến.

Thời gian qua, hệ thống chính sách giáo dục dành cho thế hệ trẻ đã có nhiều bước tiến rõ rệt. Nội dung chương trình học

được đổi mới theo hướng phát triển năng lực và phẩm chất, thay vì chỉ tập trung vào truyền đạt kiến thức. Nhà nước ngày càng chú trọng đầu tư cho cơ sở vật chất, trang thiết bị hiện đại, đồng thời quan tâm đến việc đào tạo và nâng cao chất lượng đội ngũ giáo viên – những người trực tiếp hiện thực hóa chính sách. Bên cạnh đó, nhiều chính sách hỗ trợ học sinh, sinh viên ở vùng khó khăn đã góp phần thu hẹp khoảng cách tiếp cận giáo dục, tạo sự công bằng xã hội. Những tiến bộ này thể hiện nỗ lực đồng bộ nhằm đưa giáo dục Việt Nam tiệm cận với xu hướng phát triển chung của thế giới.

Tuy nhiên, để các chính sách thực sự phát huy hiệu quả, cần có sự phối hợp chặt chẽ, đồng bộ giữa các cấp, các ngành và sự tham gia tích cực của toàn xã hội. Gia đình, nhà trường, tổ chức chính trị - xã hội và cộng đồng phải cùng chung tay trong việc tạo dựng môi trường giáo dục toàn diện cho thế hệ trẻ. Đặc biệt, công tác giám sát, đánh giá quá trình thực thi chính sách cần được tăng cường nhằm kịp thời phát hiện hạn chế, điều chỉnh và hoàn thiện cho phù hợp với thực tiễn.

Chỉ khi chính sách giáo dục được triển khai đồng bộ, hiệu quả và có sự đồng hành của toàn xã hội, nền giáo dục mới thực sự trở thành đòn bẩy vững chắc cho sự phát triển bền vững của đất nước trong tương lai. /.